

Konstytucja Rosji

Rozdział 2

Prawa i wolności człowieka i obywatela

1. W Federacji Rosyjskiej prawa i wolności człowieka i obywatela uznaje się i gwarantuje, zgodnie z ogólnie przyjętymi zasadami i normami prawa międzynarodowego i w zgodzie z niniejszą Konstytucją.

2. Podstawowe prawa i wolności człowieka są niezbywalne i przysługują każdemu od urodzenia.

3. Realizacja praw i wolności człowieka i obywatela nie powinna naruszać praw i wolności innych osób.

Artykuł 18

Prawa i wolności człowieka oddziałują bezpośrednio. Określają one sens, treść i stosowanie prawa, działalność władzy ustawodawczej i wykonawczej oraz samorządu lokalnego i są gwarantowane przez wymiar sprawiedliwości.

Artykuł 19

1. Wszyscy są równi w obliczu prawa i sądu.

2. Państwo gwarantuje równość praw i wolności człowieka i obywatela niezależnie od płci, rasy, narodowości, języka, pochodzenia, stanu majątkowego i stanowiska służbowego, miejsca zamieszkania, stosunku do religii, przekonań, przynależności do organizacji społecznych, a także innych okoliczności. Zabrania się jakichkolwiek form ograniczania praw obywateli ze względu na przynależność społeczną, rasową, narodowościową, językową lub religijną.

3. Mężczyzna i kobieta mają równe prawa i wolności i równe możliwości ich realizacji.

Artykuł 20

1. Każdy ma prawo do życia.

2. Kara śmierci do chwili jej zniesienia może zostać wprowadzona przez ustawę federalną jako najwyższy wymiar kary za szczególnie ciężkie przestępstwa przeciwko życiu z jednoczesnym przyznaniem oskarżonemu prawa do rozpatrzenia jego sprawy przez sąd z udziałem ławy przysięgłych.

Artykuł 21

1. Godność jednostki chroniona jest przez państwo. Nic nie może stanowić podstawy do jej pomniejszania.

2. Nikt nie może być poddawany torturom, być obiektem gwałtu ani też podlegać innemu brutalnemu lub poniżającemu godność ludzką traktowaniu lub karze. Nikt bez dobrowolnej zgody nie może być poddawany medycznemu, naukowemu lub innym doświadczeniom.

Artykuł 22

1. Każdy ma prawo do wolności i nietykalności osobistej.

2. Aresztowanie, osadzenie i przetrzymywanie w areszcie dopuszczalne jest wyłącznie na podstawie nakazu sądowego. Do czasu wydania nakazu sądowego zatrzymany nie może przebywać w areszcie dłużej niż 48 godzin.

Artykuł 23

1. Każdy ma prawo do nietykalności życia prywatnego, tajemnicy osobistej i rodzinnej, obrony własnej czci i dobrego imienia.

2. Każdy ma prawo do tajemnicy korespondencji, rozmów telefonicznych, informacji przekazywanych drogą pocztową, telegraficzną i inną. Ograniczenie tego prawa dopuszczalne jest wyłącznie na podstawie orzeczenia sądowego.

Artykuł 24

1. Zbieranie, przechowywanie, wykorzystywanie i rozpowszechnianie informacji dotyczących życia prywatnego obywatela bez jego zgody jest niedopuszczalne.

2. Organy władzy państwowej i organy samorządu lokalnego oraz ich funkcjonariusze obowiązani są zapewnić każdemu możliwość zapoznania się z dokumentami i materiałami bezpośrednio dotyczącymi jego praw i wolności, jeśli prawo nie stanowi inaczej.

Artykuł 25

Gwarantuje się nienaruszalność mieszkania. Nikt nie ma prawa wkraczać do mieszkania

wbrew woli zamieszkujących w nim osób wyjąwszy przypadki przewidziane ustawą federalną lub postanowienie sądu.

Artykuł 26

1. Każdy ma prawo określić i zadeklarować swą przynależność narodową. Nikt nie może być zmuszony do określenia i zadeklarowania swej przynależności narodowej.

2. Każdy ma prawo do posługiwania się językiem ojczystym, do nieskrępowanego wyboru języka komunikowania się, wychowania, nauczania i twórczości.

Artykuł 27

1. Każdy, kto legalnie przebywa na terytorium Federacji Rosyjskiej, ma prawo do swobodnego poruszania się, wyboru miejsca pobytu i zamieszkania.

2. Każdy może swobodnie opuszczać granice Federacji Rosyjskiej. Obywatel Federacji Rosyjskiej ma prawo do swobodnego powrotu do Federacji Rosyjskiej.

Artykuł 28

Każdy ma zagwarantowaną wolność sumienia, wolność wyznania, łącznie z prawem do indywidualnego lub wspólnego z innymi wyznawania dowolnej religii lub nie wyznawania żadnej, do nieskrępowanego wyboru, posiadania i rozpowszechniania przekonań religijnych i innych oraz działania w zgodzie z nimi.

Artykuł 29

1. Każdy ma zagwarantowaną wolność myśli i słowa.

2. Niedopuszczalna jest propaganda lub agitacja rozpalająca nienawiść i wrogość społeczną, rasową, nacjonalistyczną lub religijną. Zabrania się uprawiania propagandy wyższości społecznej, rasowej, etnicznej, religijnej lub językowej.

3. Nikt nie może być zmuszany do wyrażania swoich opinii i przekonań albo do rezygnacji z nich.

4. Każdy ma prawo do nieskrępowanego poszukiwania, uzyskiwania, przekazywania, tworzenia i rozpowszechniania informacji w dowolny, zgodny prawem sposób. Wykaz informacji stanowiących tajemnicę państwową określa prawo federalne.

5. Gwarantuje się wolność słowa w środkach masowego przekazu. Cenzura jest zabroniona.

Artykuł 30

1. Każdy ma prawo do zrzeszania się, łącznie z prawem tworzenia związków zawodowych w celu ochrony swoich interesów. Gwarantuje się swobodę działalności organizacji społecznych.

2. Nikt nie może być zmuszany do wstępowania do jakiegokolwiek organizacji lub pozostawania w niej.

Artykuł 31

Obywatele Federacji Rosyjskiej mają prawo gromadzić się w sposób pokojowy — bez broni oraz organizować zebrania, wiece i demonstracje, pochody i pikety.

Artykuł 32

1. Obywatele Federacji Rosyjskiej mają prawo uczestniczyć w kierowaniu sprawami państwa zarówno bezpośrednio, jak i za pośrednictwem swoich przedstawicieli.

2. Obywatele Federacji Rosyjskiej mają prawo wybierać i być wybieranymi do organów władzy państwowej i organów samorządu lokalnego, jak również brać udział w referendum.

3. Nie mają prawa wybierać i być wybieranymi obywatele ubezwłasnowolnieni przez sąd, a także przebywający na mocy wyroku sądowego w zakładach karnych.

4. Obywatele Federacji Rosyjskiej mają równy dostęp do stanowisk państwowych.

5. Obywatele Federacji Rosyjskiej mają prawo uczestniczyć w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.

Artykuł 33

Obywatele Federacji Rosyjskiej mają prawo zwracać się osobiście, jak również kierować indywidualne i zbiorowe apele do organów państwowych i organów samorządu lokalnego.

Artykuł 34

1. Każdy ma prawo do nieskrępowanego wykorzystywania swoich zdolności i mienia w przedsiębiorczości, a także w innej, nie zabronionej przez prawo działalności gospodarczej.

2. Niedopuszczalna jest działalność gospodarcza, której celem jest monopolizacja i nieuczciwa konkurencja.

Artykuł 35

1. Własność prywatna jest chroniona przez prawo.

2. Każdy ma prawo do posiadania mienia, władania nim, użytkowania go i rozporządzania nim zarówno indywidualnie, jak i wspólnie z innymi osobami.

3. Nikt nie może zostać pozbawiony swego mienia inaczej jak tylko na mocy wyroku sądowego. Przymusowe wywłaszczenie mienia na cele państwowe może być dokonane wyłącznie pod warunkiem uprzedniego i równowartościowego wynagrodzenia straty.

4. Gwarantuje się prawo do dziedziczenia.

Artykuł 36

1. Obywatele i ich organizacje mają prawo do posiadania ziemi jako własności prywatnej.

2. Władanie ziemią, jej użytkowanie i rozporządzanie nią oraz innym zasobami naturalnymi realizowane jest przez ich właścicieli w sposób nieskrępowany, jeśli nie wyrządza to szkody środowisku naturalnemu i nie narusza praw i legalnych interesów innych osób.

3. Warunki i tryb użytkowania ziemi określa prawo federalne.

Artykuł 37

1. Praca jest dobrowolna. Każdy ma prawo w sposób nieskrępowany rozporządzać swoimi zdolnościami do pracy, wybierać rodzaj działalności i zawód.

2. Praca przymusowa jest zabroniona.

3. Każdy ma prawo do pracy w warunkach odpowiadających wymogom bezpieczeństwa i higieny, do wynagrodzenia za pracę bez jakiegokolwiek dyskryminacji i nie niższego niż ustalona przez prawo federalne płaca minimalna, jak również prawo do ochrony przed bezrobociem.

4. Uznaje się prawo do prowadzenia indywidualnych i zbiorowych sporów pracowniczych z wykorzystaniem ustalonych przez prawo federalne metod ich rozstrzygnięcia, łącznie z prawem do strajku.

5. Każdy ma prawo do wypoczynku. Zatrudniony na podstawie umowy o pracę ma zagwarantowany ustanowiony przez prawo federalne: czas trwania pracy, dni wolne od pracy i dni świąteczne oraz coroczny płatny urlop.

Artykuł 38

1. Macierzyństwo, dzieci i rodzina znajdują się pod ochroną państwa.

2. Troska o dzieci, ich wychowanie są zarówno prawem, jak i obowiązkiem rodziców.

3. Dzieci zdolne do pracy, które ukończyły 18 rok życia, winny otaczać opieką rodziców niezdolnych do pracy.

Artykuł 39

1. Każdy ma zagwarantowaną opiekę socjalną na starość, na wypadek choroby, inwalidztwa, utraty żywiciela, jeśli wychowuje dzieci, a także w innych przewidzianych prawem wypadkach.

2. Wypłacane przez państwo emerytury i zasiłki wyznacza ustawa.

3. Popierane są dobrowolne ubezpieczenia społeczne, tworzenie uzupełniających form ubezpieczeń społecznych oraz działalność dobroczynna.

Artykuł 40

1. Każdy ma prawo do mieszkania. Nikt nie może zostać samowolnie pozbawiony mieszkania.

2. Organy władzy państwowej i organy samorządu lokalnego popierają budownictwo mieszkaniowe i stwarzają warunki do realizacji prawa do mieszkania.

3. Potrzebującym mieszkania niezamożnym oraz innym wymienionym w ustawie obywatelom przydzielane jest ono bezpłatnie lub za przystępną opłatą z państwowych, komunalnych i innych zasobów mieszkaniowych zgodnie z ustanowionymi przez prawo normami.

Artykuł 41

1. Każdy ma prawo do ochrony zdrowia i pomocy lekarskiej. Pomoc lekarska w państwowych i komunalnych placówkach służby zdrowia świadczona jest obywatelom bezpłatnie ze środków właściwego budżetu, składek ubezpieczeniowych oraz innych wpływów.

2. W Federacji Rosyjskiej finansowane są federalne programy ochrony i zachowania zdrowia ludności, podejmuje się kroki w kierunku rozwijania państwowego, komunalnego i prywatnego systemu opieki medycznej, popiera się działalność sprzyjającą zachowaniu zdrowia ludzkiego, rozwijaniu kultury fizycznej i sportu, kształtowaniu odpowiednio korzystnych warunków ekologicznych i sanitarno-epidemiologicznych.

3. Zatajanie przez osoby urzędowe faktów i okoliczności stwarzających zagrożenie dla

życia i zdrowia ludzkiego pociąga za sobą odpowiedzialność zgodnie z ustawodawstwem federalnym.

Artykuł 42

Każdy ma prawo do życia w sprzyjającym mu środowisku naturalnym, do wiarygodnej informacji o jego stanie i wyrównania szkód, jakich wskutek pogwałcenia prawa ekologicznego doznało jego zdrowie lub mienie.

Artykuł 43

1. Każdy ma prawo do wykształcenia.

2. Gwarantuje się ogólną dostępność i bezpłatność przedszkolnego, podstawowego ogólnego i średniego zawodowego kształcenia w państwowych lub komunalnych placówkach oświatowych oraz w przedsiębiorstwach.

3. Każdy ma prawo do bezpłatnego uzyskania na zasadach konkursowych wyższego wykształcenia w państwowej lub komunalnej placówce oświatowej i w przedsiębiorstwie.

4. Ogólne wykształcenie podstawowe jest obowiązkowe. Rodzice lub opiekunowie zapewniają dzieciom uzyskanie ogólnego wykształcenia podstawowego.

5. Federacja Rosyjska ustala państwowe federalne standardy oświatowe oraz popiera rozmaite formy kształcenia i samokształcenia.

Artykuł 44

1. Każdemu gwarantuje się swobodę twórczości literackiej, plastycznej, naukowej, technicznej i innej, a także swobodę wykładania. Własność intelektualna jest chroniona przez prawo.

2. Każdy ma prawo do udziału w życiu kulturalnym i korzystania z placówek kulturalnych oraz do dostępu do wartości kulturalnych.

3. Każdy ma obowiązek troszczyć się o zachowanie spuścizny historycznej i kulturalnej, chronić zabytki historii i kultury.

Artykuł 45

1. W Federacji Rosyjskiej zagwarantowana jest państwowa ochrona praw i wolności człowieka i obywatela.

2. Każdy ma prawo bronić swych praw i wolności wszelkimi sposobami nie zakazanymi przez prawo.

Artykuł 46

1. Każdy ma zagwarantowaną sądową ochronę swych praw i wolności.

2. Postanowienia i działania (lub ich zaniechanie) organów władzy państwowej, organów samorządu lokalnego, organizacji społecznych i osób urzędowych mogą być zaskarżone do sądu.

3. Każdy ma prawo, w zgodzie z porozumieniami międzynarodowymi zawartymi przez Federację Rosyjską, zwracać się do międzypaństwowych organów powołanych do obrony praw i wolności człowieka, o ile wyczerpane zostały wszelkie wewnętrzpaństwowe środki ochrony prawnej.

Artykuł 47

1. Nikt nie może być pozbawiony prawa do rozpatrzenia jego sprawy w sądzie i przez sędziego, których kompetencjom w świetle prawa podlega.

2. Oskarżony o popełnienie przestępstwa ma prawo do rozpatrzenia jego sprawy przez sąd z udziałem ławy przysięgłych w przypadkach przewidzianych przez prawo federalne.

Artykuł 48

1. Każdy ma zagwarantowane prawo do uzyskania fachowej pomocy prawnej. W przypadkach przewidzianych przez prawo pomoc prawna jest udzielana bezpłatnie.

2. Każdy zatrzymany, osadzony w areszcie, oskarżony o popełnienie przestępstwa ma prawo do korzystania z pomocy adwokata (obrońcy) od chwili zatrzymania, osadzenia w areszcie lub przedstawienia mu aktu oskarżenia.

Artykuł 49

1. Każdy oskarżony o popełnienie przestępstwa uważany jest za niewinnego tak długo, jak długo jego wina nie będzie dowiedziona w trybie przewidzianym przez prawo federalne i orzeczona prawomocnym wyrokiem sądowym.

2. Oskarżony nie ma obowiązku udowodnienia swojej niewinności.

3. Niemożliwe do wyeliminowania wątpliwości co wina oskarżonego interpretowane są jako przemawiające na jego korzyść.

Artykuł 50

1. Nikt nie może być powtórnie skazany za to samo przestępstwo.
2. W toku dochodzenia i przewodu sądowego niedopuszczalne jest wykorzystywanie dowodów uzyskanych z naruszeniem prawa federalnego.
3. Każdy skazany za przestępstwo ma prawo do zrewidowania wyroku przez sąd wyższej instancji w trybie ustalonym przez prawo federalne, jak również ma prawo zwrócić się o ułaskawienie lub złagodzenie kary.

Artykuł 51

1. Nikt nie ma obowiązku świadczyć przeciwko sobie, swojemu współmałżonkowi i bliskim krewnym, których stopień pokrewieństwa określa prawo federalne.
2. Prawo federalne może określać inne przypadki zwolnienia z obowiązku składania zeznań.

Artykuł 52

Prawa poszkodowanych w wyniku przestępstwa i nadużycia władzy są chronione przez prawo. Państwo zapewnia poszkodowanym dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz odszkodowanie za poniesione straty.

Artykuł 53

Każdy ma prawo do wyrównania mu przez państwo szkody wyrządzonej wskutek bezprawnych działań (lub zaniechania) organów władzy państwowej lub jej urzędników.

Artykuł 54

1. Prawo stwierdzające odpowiedzialność lub zwiększające jej ciężar nie działa wstecz.
2. Nikt nie może ponosić odpowiedzialności za czyn, który w chwili popełnienia nie był uznawany za sprzeczny z prawem. Jeśli po popełnieniu czynu sprzecznego z prawem odpowiedzialność za niego została zniesiona lub złagodzona, stosuje się nowe prawo.

Artykuł 55

1. Fakt wymienienia w Konstytucji Federacji Rosyjskiej podstawowych praw i wolności nie powinien być interpretowany jako negowanie lub umniejszanie innych ogólnie uznanych praw i wolności człowieka i obywatela.
2. W Federacji Rosyjskiej nie powinny być wydawane ustawy znoszące lub umniejszające prawa i wolności człowieka i obywatela.
3. Prawa i wolności człowieka i obywatela mogą zostać ograniczone przez prawo federalne jedynie w takiej mierze, w jakiej jest to niezbędne do ochrony podstaw ustroju konstytucyjnego, obyczajności, zdrowia, praw i interesów prawnych innych osób, zapewnienia obronności kraju i bezpieczeństwa państwa.

Artykuł 56

1. W warunkach stanu wyjątkowego w celu zapewnienia bezpieczeństwa obywateli i obrony ustroju konstytucyjnego zgodnie z federalną ustawą konstytucyjną w odniesieniu do poszczególnych praw i wolności mogą być wprowadzone ograniczenia ze wskazaniem ich zakresu i terminu obowiązywania.
2. Stan wyjątkowy na całym terytorium Federacji Rosyjskiej i w jej poszczególnych częściach może być wprowadzany w wypadku zaistnienia okoliczności i w trybie przewidzianym federalną ustawą konstytucyjną.
3. Nie podlegają ograniczeniu prawa i wolności przewidziane artykułami 20, 21, 23 (część 1), 24, 28, 34 (część 1), 40, (część 1), 46-54 Konstytucji Federacji Rosyjskiej.

Artykuł 57

Każdy ma obowiązek uiszczania prawnie ustanowionych podatków i opłat. Ustawy wprowadzające nowe podatki lub pogarszające sytuację podatników nie działają wstecz.

Artykuł 58

Każdy obowiązany jest chronić przyrodę i środowisko naturalne, troszczyć się o bogactwa naturalne.

Artykuł 59

1. Obrona Ojczyzny jest powinnością i obowiązkiem obywatela Federacji Rosyjskiej.
2. Obywatel Federacji Rosyjskiej pełni służbę wojskową zgodnie z prawem federalnym.
3. Obywatel Federacji Rosyjskiej w przypadku, gdy pełnienie służby wojskowej jest sprzeczne z jego przekonaniem lub wiarą, jak również w innych przewidzianych w prawie federalnym przypadkach ma prawo do zamiany jej na alternatywną służbę cywilną.

Artykuł 60

Obywatel Federacji Rosyjskiej może w całej pełni realizować swoje prawa i obowiązki z chwilą ukończenia 18 roku życia.

Artykuł 61

1. Obywatel Federacji Rosyjskiej nie może być wydalony poza granice Federacji Rosyjskiej lub wydany innemu państwu.

2. Federacja Rosyjska gwarantuje swoim obywatelom ochronę i opiekę poza jej granicami.

Artykuł 62

1. Obywatel Federacji Rosyjskiej może posiadać obywatelstwo innego państwa (podwójne obywatelstwo) zgodnie z prawem federalnym lub porozumieniem międzynarodowym zawartym przez Federację Rosyjską.

2. Fakt posiadania przez obywatela Federacji Rosyjskiej obywatelstwa innego państwa nie umniejsza jego praw i wolności i nie zwalnia go z obowiązków wynikających z faktu posiadania obywatelstwa rosyjskiego, o ile prawo federalne lub porozumienie międzynarodowe zawarte przez Federację Rosyjską nie stanowi inaczej.

3. Obcokrajowcy i osoby nie mające obywatelstwa korzystają w Federacji Rosyjskiej z praw i mają obowiązki na równi z obywatelami Federacji Rosyjskiej, z wyjątkiem przypadków przewidzianych prawem federalnym lub porozumieniem międzynarodowym zawartym przez Federację Rosyjską.

Artykuł 63

1. Federacja Rosyjska udziela azylu politycznego obcokrajowcom i osobom nie mającym obywatelstwa, zgodnie z ogólnie uznanymi normami prawa międzynarodowego.

2. W Federacji Rosyjskiej niedopuszczalne jest wydawanie innym państwom osób prześladowanych za poglądy polityczne, jak również za działania (lub ich zaniechanie) nie uznawane w Federacji Rosyjskiej za przestępcze. Ekstradycja osób oskarżonych o popełnienie przestępstwa, a także przekazywanie skazanych w celu odbycia przez nich kary w innych państwach odbywa się na podstawie prawa federalnego lub porozumienia międzynarodowego zawartego przez Federację Rosyjską.

Artykuł 64

Przepisy niniejszego rozdziału tworzą podstawę statusu prawnego jednostki w Federacji Rosyjskiej i mogą być zmienione wyłącznie w trybie przewidzianym niniejszą Konstytucją.

(Publikacja: 18-05-2002 Ostatnia zmiana: 08-11-2003)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,266) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,266>)

Contents Copyright © 2000-2008 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane

w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora.

Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl